

DOPISY BEZ ODPOVĚDÍ

Učitelé by měli podle předsedy odborů patřit do rizikové skupiny

Počítače pro školy jsou celkem dobrou zprávou. Snad nezůstane u jediné. S předsedou Českomoravského odborového svazu pracovníků školství FRANTIŠKEM DOBŠÍKEM jsme hovořili pochopitelně o platech, ale i o kovidových rizicích pro učitele a rouškách nebo o výhradách k uzákonění distančního vzdělávání.

Za pár dní začíná nový školní rok, který bude následovat po loňském divném druhém pololetí. Co od něj čekáte?

Bude to zvláštní rok, v rámci něhož se bude míchat atmosféra říjnových krajských voleb možná s další vlnou koronaviru. Jde také o rok, ve kterém by se měly konečně naplnit vládní sliby. Mělo

by dojít k inventuře vládního prohlášení, které nemluví pouze o často zmiňovaných 45 000 korunách měsíčně, ale i o 26 000 korunách pro nepedagogy. Připomeňme ten odstavec: „Prosadíme více peněz do školství tak, aby se platy učitelů a nepedagogů na konci volebního období v roce 2021 dostaly minimálně na 150 procent jejich výše pro rok 2017. Zlepšíme podpo-

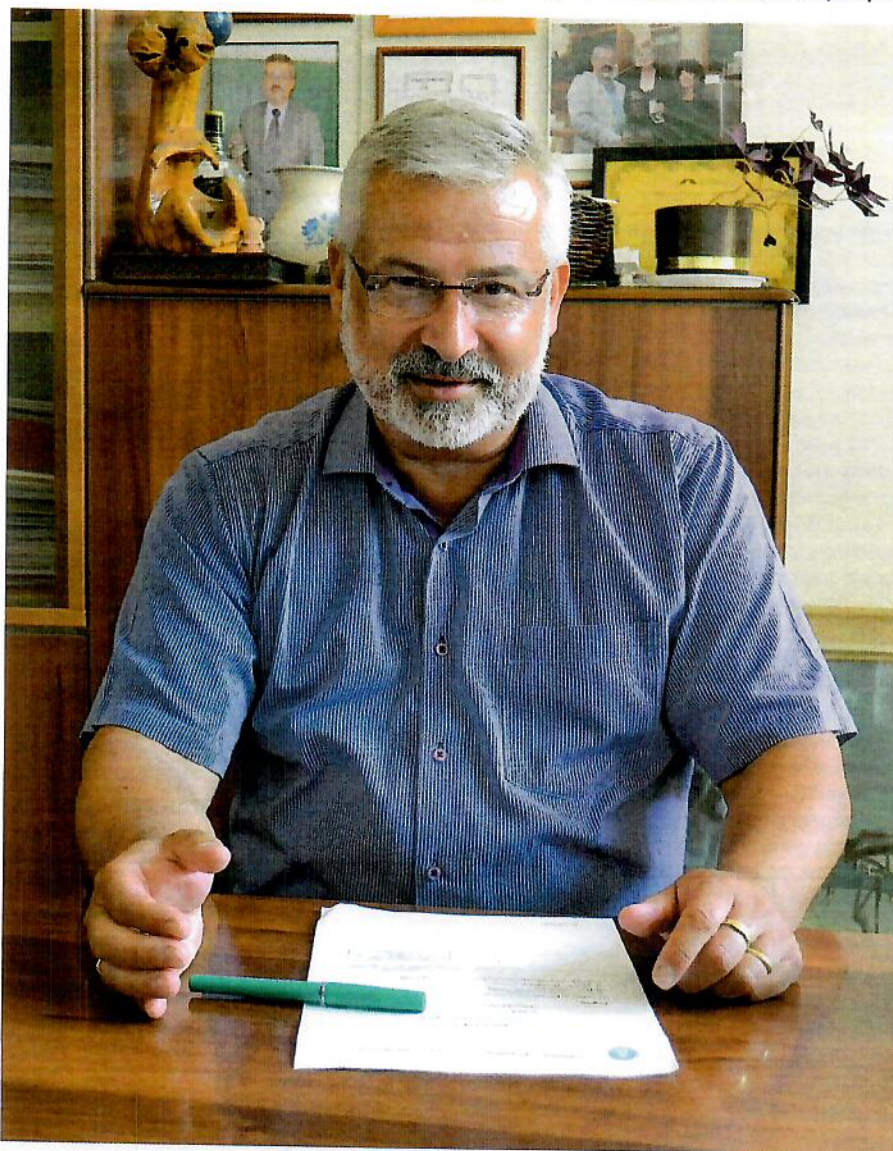
ru učitelů tak, aby se mohli plně soustředit na výuku.“ Určitě se taky ukáže, že za zaklínadlem Strategie 2030+ se schovalo odsunutí nezbytných revizí Rámcových vzdělávacích programů včetně snižování administrativní zátěže pedagogů. To není věc pouze ministra školství, ale celé vlády, která se k tomu vládním prohlášením zavázala. Říká se v něm: „Provedeme úpravy Rámcových vzdělávacích programů, aby byly jasné a závazné očekávané výstupy vzdělávání. V první řadě je nutné upravit RVP v oblasti matematiky, jazyků a ICT.“ Očekávám, že jak vládní, tak zejména opoziční poslanci se budou ptát, zda a jak se naplní sliby, které jsou zatím jen na papíře. Chci ale být fér – růst platů je skutečně nepřehlédnutelný, pokud opravdu průměr vyšplhá na 150 % roku 2017, bude možné ho považovat za naplněný slib.

Nicméně ve věci výše platů a růstu v jednotlivých letech byly odbory s ministerstvem školství ve sporu.

Neshodli jsme se v naplňování poměru nárokové a nenárokové složky platu. Jestliže skutečně v letošním roce nenárokové složky platu dosáhnou pěti, možná šesti tisíc korun na pracovníka, pak jsem přesvědčen, že zbylých devět procent by mělo být rozděleno do nárokových složek platu. To nejsou pouze tarify, už několik let se mluví o naprosté nedostatečnosti příplatků pro třídní učitele, výchovné poradce, metodiky prevence (a o snížení jejich úvazku), školní speciální pedagogy, specializační pozice atd. Vznikl prostor pro vyřešení tohoto problému a bylo by dobré, kdyby ho ministerstvo školství využilo. Zmiňovaných pět šest tisíc korun v nenárokových složkách platu dává řediteli-manažerovi dostatečnou možnost mezi jednotlivými pedagogy diferencovat. Je třeba si uvědomit, že nové kvalitní pedagogy do škol nenaláká výše nenároků, ale spíše jistota slušného tarifního platu. Je to věc politické vůle, minulý rok byl přesun částí financí z tarifního navýšení do nenároků v podstatě trestem za to, že jsme si dovolili vyjádřit svůj názor stávkou. Uvidíme, jestli letos už emoce ochladly a jestli zvítězí racionální přístup.

Může ke klidu přispět i nový způsob financování škol?

V rámci reformy byly na začátku kalendářního roku zveřejněny přehledy škol, kde si každý pracovník mohl najít svoji školu a zjistit, jaká část objemu financí je určena na tarify, jaká na nenároky a další složky platů. Ano, tato přehlednost, transparent-

► nost může vytvořit prostor pro to, aby se pedagogové i nepedagogové ujistili, zda není nutné přesouvat peníze z nenároků na pokrytí nárokových složek platů, což se v předchozích letech stávalo.

Pro rok 2021 by měly růst platy pedagogů o devět procent. Jednal jste s představiteli vlády o formě přidání?

Probírali jsme toto téma v rámci delegace Českomoravské konfederace odborových svazů s ministryní práce a sociálních věcí a znovu jsme narazili na představu, kterou jsme odmítali už v loňském roce – tedy na plošné přidání formou jednotného příplatku k tarifu. I kolegové z jiných odborových svazů s touto cestou nesouhlasí. Znamenalo by to, že lidé s nižšími příjmy by zaznamenali procentuálně vyšší růst, pracovníci s vyššími příjmy pak nižší. Podle nás je problém v tom, že by to znovu pokřivilo už takhle deformovanou tarifní tabulku. Jak premiér, tak ministr školství zatím hovoří o tom, že chtějí naplnit vládní prohlášení, počítám tedy s tím, že povedeme debatu o procentuálním navýšení platů pracovníků školství. Je to podle mého důležité proto, že neexistuje žádný jiný systém v odměňování, který by zohlednil zkušenosti pedagogů. Upozornil jsem v této souvislosti i na problém, který souvisí se zmíněnou deformací tarifní tabulky, a to že na postup mezi 3. a 4. stupněm čeká pracovník sedm let a na další postup dokonce osm let. To by bylo třeba změnit, je ale jasné, že by to stálo další peníze. Nedělám si iluze, že bychom vymohli

další finanční prostředky, ale je to věc k dalšímu jednání.

Průměrný plat pedagoga se podle různých zdrojů pohybuje okolo 40000 korun měsíčně. Odpovídá to i vašim představám?

Pokud by to byla dosavadní, letošní reálná částka, pak bude problém v roce 2021 dosáhnout při devítiprocentním růstu platů slibovaných minimálně 45000 korun. Podle našich propočtů by už měl být průměrný plat vyšší. Dovedu si jistě představit argumentaci, že je to číslo odpovídající třeba půlce roku a že na jeho konci budou ředitelé rozdávat desetitisícové odměny. To ale nepovažuji za správný manažerský přístup, na který se tak rád ministr školství v souvislosti s činností ředitelů škol odvolává. I odměny by měly být rozloženy v průběhu celého roku.

V posledních dnech a týdnech se v souvislosti s ekonomickou situací objevily návrhy, že by mohly být zmrazeny platy ve státní sféře. Zatím se ale u podobných úvah objevuje poznámka – kromě pedagogů. Jaký je váš názor?

Je správné, že se zmrazení platů pedagogů v těchto úvahách neobjevuje, i když si dovedu představit, že to může vyvolat i závistivé reakce. Konečně, nebylo by to poprvé, už jsem slyšel poznámky, co učitelé chtějí, že teď měli pět měsíců prázdnin. To ale může říci pouze ten, kdo ve školství nepracuje a kdo si nevyzkoušel náročnost distančního vzdělávání.

Je dobře, že je odměňování pedagogů stále bráno jako vládní priorita, je ale třeba připomenout, že vládní prohlášení se v této souvislosti zmiňuje i o nepedagogických pracovnících. Navýšení platů pedagogických pracovníků by v rozpočtu představovalo více než deset miliard korun, navýšení platů pro kolegy v nepedagogických profesích se pohybuje v jednotkách miliard korun. Záleží hodně na jednání ministerstva školství a ministerstva financí, i my chceme s představiteli ministerstva financí naše připomínky probrat.

Co by se podle vás ještě mělo v dosavadní navrhované podobě rozpočtu kapitoly školství změnit?

Při jednání s představiteli opozice jsme upozornili znovu, podobně jako v předchozích letech, na potřebu zvýšení ostatních neinvestičních výdajů pro školy. Nebude to jednoduché, procházíme ekonomicky složitou dobou.

Při debatách o rozpočtu 2020 představitelé MŠMT tvrdili, že ONIVy budou řešeny v roce následujícím... „Celá oblast ONIV bude řešena systémově v rozpočtu 2021,“ řekla například náměstkyně ministra Pavla Katzová (viz UN 46/2019).

Byli jsme informováni, že MŠMT skutečně požaduje při jednání o rozpočtu 2021 o jednu miliardu navíc proti letošnímu roku. Je otázka, jestli by bylo toto navýšení dostatečné a jestli projde. Nicméně pokud by se to podařilo, školám by se určitě

lépe dýchalo. Jde o peníze na pomůcky, na vzdělávání pedagogů...

Pro letošní rok dostalo základní školství zhruba 1,3 miliardy korun na dovybavení škol počítači, aby bylo možné lépe realizovat eventuální vzdělávání na dálku...

Je dobře, že školy dostanou 20 000 korun na učitele, aby z nich mohly nakoupit počítače, tablety, notebooky, software, aby si mohly vytvořit rezervu, kterou budou moci v případě potřeby půjčit žákům ze sociálně slabších nebo třeba vícečetných rodin, aby se mohl žák v případě distančního vzdělávání účastnit výuky. Rozhodně bych se nebránil názoru, že posílení rozpočtu škol na ICT a na software nějak souvisí s volbami, konečně vyjádření premiéra, které se objevilo a kdy říkal, že by počítač měl dostat každý žák, přesně do tohoto schématu patří. Nicméně počítače pro učitele a na podporu žákům nevnímám jako populistický krok, že je to reálná potřeba, která vyplynula ze situace. Ale zase – škole s tím přibude administrativa, je třeba vypracovat zápisné protokoly, vyřešit otázku, co když se půjčený počítač poškodí nebo ztratí... Je to prostě dobrý krok, který potřebuje domyslet do všech souvislostí.

Ministr opakovaně i v souvislosti s počítači, daty a softwarem pro školy připomněl, že hlavní kompetenci v jejich vybavování mají zřizovatelé.

To je věc, kterou by měl probrat hlavně s Asociací krajů, Svazem měst a obcí a Sdružením místních samospráv. Navíc připomínat jim tyto povinnosti v souvislosti s počítači do škol není úplně na místě, počítače patří mezi pomůcky, které se pořizují obvykle z ONIV. Na zřizovatelé jsou pak provozní a investiční výdaje. Na druhou stranu řada obcí svým školám pomáhá i nad rámec svých povinností. Navíc obce v souvislosti s koronavirem přišly o část svých příjmů. Proto by bylo dobré možná trochu vážít slova.

Co bude ale na zřizovatelích výrazně jednoznačnější, to je zajištění škol dezinfekčními prostředky a možná i rouškami, které budou zase od září i na školních chodbách povinné. Měl by i v této oblasti školám a pedagogům pomoci stát?

Zaznamenal jsem názor, že ministerstvu školství tato pomoc nepřísluší, že pedagogové většinou nepatří do rizikové skupiny. Podle mého mělo MŠMT vyjednávat, aby učitelé v rámci bezpečnosti práce mezi rizikové profese patřili. Nechci je srovnávat se zdravotníky, kteří jsou ohroženi velmi výrazně, na druhé straně dlouhodobá práce se skupinou dvaceti třiceti dětí rozhodně není prostá rizika, rozhodně je vyšší než třeba u pokladní v supermarketu, která je od zákazníků oddělena plexistěnou. Měla by existovat větší vůle ochránit pracovníky škol třeba i tím, že budou vybaveni rouškami, že je budou dostávat i některé

sociálně slabší děti, jejichž rodiče nemají na to, aby jim dávali do školy každý den dvě roušky.

Navzdory růstu počtu nakažených se školy mají otevřít k 1. září do téměř normálního provozu. Obáváte se následného zavírání škol?

Saské ministerstvo školství při otevírání škol poslalo prostřednictvím škol všem rodičům dopis, ve kterém vysvětlovalo, jaká je situace, uklidňovalo paniku, hovořilo o tom, že se s virem prostě musíme naučit žít. A požádalo rodiče o součinnost, o dodržování bezpečnostních opatření. To je dobrý nápad, je dobře, když se do řešení problému vtáhnou jak učitelé, tak žáci a v neposlední řadě i rodiče. Naše ministerstvo školství připravilo spolu s ministerstvem zdravotnictví a s hygieniky manuály pro školy, což je dobře. Otázka je, jestli neměly být k dispozici dřív, a hlavně proč je nekonzultovalo také s představiteli asociací a s odbory jako se zástupci zaměstnanců. Čas prázdnin bylo možné z tohoto hlediska využít lépe. Je hezké se opakova-

Podle mého mělo MŠMT vyjednávat, aby učitelé v rámci bezpečnosti práce mezi rizikové profese patřili.

ně odkazovat na to, že ředitel je manažer a nejlíp ví sám, co má dělat, kdyby měl ale ministerské manuály dřív, mohlo by mu to pomoci při plánování a přípravě nového školního roku.

Proč by měl ale ministr školství tuto otázku probírat třeba právě s odbory?

Zákoník práce jasně říká, že pokud ústřední orgán připravuje opatření, které se dotýká většího počtu zaměstnanců, má to projednat se zástupci zaměstnavatelů a se zástupci sociálních partnerů. A odbory jsou sociální partnery. To je i důvod, proč jsme požádali o jednání školské tripartity ještě před začátkem školního roku.

Manuály už ale byly vydány...

Mohli bychom se domluvit, čím ještě manuály doplnit. Máme zkušenost z měsíců koronavirové krize, že v doporučeních, které tehdy ministerstvo vydávalo a které taky s nikým nekonzultovalo, byly nešťastné chyby – ať už slova o neplaceném volnu pro některé pedagogy, zapomnělo se na distanční výuku na ZUŠ, nemluvilo se o dětských domovech, vpadly speciální školy... Dobře, tehdy to bylo všechno narychlo, chyby se dají pochopit. Ale teď byl čas na to, aby se k připravovaným materiálům vyjádřili lidé, kteří chodí škol bezprostředně znají. I teď by ještě byl čas v případě potřeby do manuálů něco zapracovat, krize určitě nenastane 2. září. Myslím, že se ozvou i poslanci, kvalitní podmínky pro práci pedagogů nejsou jen naší snahou. V průběhu prázdnin jsem napsal panu ministrovi školství Plagovi čtyři dopisy, v nichž jsem popsal naše ná-

zory. Bohužel, ani na jeden jsem nedostal odpověď.

Vypadá to, že spolu nemluvíte...

Nevím, třeba byl na dovolené, důležitý je výsledek, nakolik se naše názory promítnou do materiálů, které MŠMT vydává. O termínu osobního setkání v nejbližších dnech jedná s kabinetem ministra.

Jaký je váš názor na legislativní zaktovení povinné výuky i v případě distančního vzdělávání?

Ani k tomu jsme se nemohli vyjádřit, ministerstvo školství požádalo Legislativní radu vlády o výjimku z legislativního procesu, která byla schválena, takže materiál nemusel procházet vnějším připomínkovým řízením. Podle mého názoru je to chyba, bylo možné počkat na plánovanou schůzi Sněmovny v září, nechat projít návrh novely školského zákona standardním připomínkovým řízením. Proti samotnému návrhu novely výhrady nemáme. Je správné, že se legalizuje systém dálkového vzdělávání, které probíhalo v době nouzového stavu bez legislativní opory. To je a) a toto a) je v pořádku. Jenže v této novele pak schází b), c), d)... Zásadní problém třeba je, jak je v případě distančního vzdělávání definována přímá vyučovací povinnost. Není řešeno, jak se počítají hodiny přímé práce, kdy nastupuje institut přespočetných hodin. V jarní době koronaviru to každá škola řešila po svém. Myslím, že jde z hlediska pracovního práva o důležitou otázku, která by měla být řešena centrálně z úrovně ústředního orgánu státní správy, kterým je ministerstvo školství. Změnit zákon je jednoduché, složitější je provázat ho s dalšími právními normami. V tom může vnější připomínkové řízení pomoci.

Co očekáváte od startu Strategie 2030+?

Uvidíme. Bylo nám slibováno, že v druhé polovině srpna proběhne oficiální připomínkové mezirezortní řízení, prý se plánuje. V tom prvním, neoficiálním, se prý sešlo přes 550 připomínek, je otázka, jestli je to projev zájmu odborné veřejnosti, nebo naopak projev nezájmu. Nemáme informaci, jak se ke Strategii, která není bez nároku na státní rozpočet, staví ministerstvo financí. To jsou všechno důležité okolnosti.

Už několik let se mluví o potřebě redukovat RVP, hlasy zesílily hlavně v souvislosti se vzděláváním na dálku v druhém pololetí minulého školního roku. To by ovlivnilo i podmínky pro práci pedagogů. Jsou zástupci odborů členy týmů, které na revizích pracují?

Ne. Je vůbec otázka, jestli po zrušení NÚV nějaké takové týmy existují. Národní pedagogický institut má čerstvě nového ředitele, musíme asi chvíli počkat. Nevím, možná se čeká na nové plánovací období evropského financování, ze kterého by se revize mohly zaplatit.